o případ povinného nemocenského pojištění M. Č. podle § 1, odst. 2. n. z., podle něhož pojištěni jsou také domáčtí dělníci, t. j. osoby, jež nejsouce živnostníky podle řádu živnostenského, pravidelně a nikoli pouze příležitostně vykonávají živnostenské práce na zakázku jednoho nebo několika zaměstnavatelů mimo dílnu zaměstnavatelovu. Předpis ten váže pojistnou povinnost domáckých dělníků na předpoklad, že osoba, o jejíž pojistnou povinnost jde, koná živnostenské práce pravidelně a nikoli pouze příležitostně. Z protikladu tohoto vysvítá, že jest požadavkem zákona, aby konání práce nebylo se zřetelem k obvyklému zaměstnání zjevem toliko nahodilým, ojedinělým, nýbrž trvalým, a tvořilo tak řádný zdroj příjmů osoby pracující. Podle naříkaného rozhodnutí založil žalovaný úřad své rozhodnutí na skutkovém zjištění, že M. Č. byla u stěžovatelky zaměstnána jako domácká dělnice pravidelně. Pro toto zjištění měl dostatečný podklad v nesporné okolnosti, že M. Č. pro stěžovatelku zhotovovala rákosové výrobky od 17. července do 8. září 1923, a to výhradně, a ve vlastním seznání stěžovatelčině, že výrobky ty, zhotovené z rákosu jí stěžovatelkou dodaného, odváděla obyčejně dvakráte týdně. Přihlédne-li se ještě k tomu, že práce pletařů rákosového zboží v domácnosti za součinnosti členů rodiny osoby pracující jest na Bakovsku obvyklým domáckým průmyslem — jak stížnost sama uvádí — nelze shledati nelogickým, když úřad na tomto skutkovém podkladě hodnotil práci Č. pro stěžovatelku podle pojmových kriterií shora vytčených jako zaměstnání povinně pojištěné podle § 1, odst. 2. nemocenského zákona. Nejsou tedy důvodny námitky stížnosti, brojící proti tomuto zjištění, stejně jako jest bezdůvodný náhled stížnosti, že M. Č. nebyla dělnicí stěžovatelčinou, nýbrž samostatnou živnostnicí. Okolnost, že Č. práci tu provozovala p o ž i v n o s t e n s k u, t. j. s úmyslem výdělečným, náleží právě ku pojmovým znakům domáckého pracovníka (arg. § 1, odst. 2. »živnostenské práce«), stejně i okolnost, že byla placena od kusu. Domácká práce, jak ji stížnost správně líčí, jest konána zpravidla ve volných chvílích jako vedlejší zaměstnání za součinnosti celé rodiny mimo dozor zaměstnavatele, nepřipouští proto již svou povahou mzdy časové, nýbrž jen placení od kusu (mzdu akordní). Líčíc takto činnost M. Č., připouští tím stížnost sama, že nelze Č. považovati za s a m o s t a t n o u ž i v n o s t n i c i p o d l e ž i v n o s t e n s k é h o ř á d u, ježto podle čl. V. lit. e) cís. pat. z 20. prosince 1859, č. 227 ř. z., nepodléhají ustanovení živnostenského řádu do kategorie domácího vedlejšího zaměstnání spadající a vlastními členy domácnosti provozovaná výdělečná odvětví.

Pensijní pojištění.

(Sděluje min. rada D r. B r o n i s l a v W e l l e k.)

V y l u č o v á n í p o j i š t ě n c ů z ú ř e d n í m o c i d o z o r č í.

Naříkaným rozhodnutím vyloučilo ministerstvo soc. péče k žádosti firmy Sfinx v Petržalce, používajíc dozorčího práva podle § 78 zákona, ze dne 5. února 1920, č. 89 Sb. z. a n. stěžovatele Jana Budaie, Gustava Cílka a Rudolfa Cílka, strojníky jmenované firmy, kteří až do vydání naříkaného rozhodnutí byli u Zemské úřadovny všeobecného pensijního ústavu v Bratislavě právoplatně pojištěni, s účinností ode dne doručení rozhodnutí toho, z pensijního pojištění, poněvadž činnost jejich je v podstatě činností dělnickou, manuelní, která — třeba kvalifikovaná — nezakládá podle § 1, odst. 1 cit. zákona pojistné povinnosti.

O stížnosti do rozhodnutí toho podané uvážil Nejvyšší správní soud toto:

Stížnost vytýká v prvé řadě, že ustanovení § 78 pens. zák., dle něhož žalovanému úřadu přísluší jen dozor nad Všeobecným pensijním ústavem, neopravňuje jej, aby jako dozorčí orgán rozhodoval o tom, zda stěžovatelé podléhají pensijnímu pojištění, a to tím méně, když tito právoplatně k pojištění byli přihlášeni, takže naříkaným rozhodnutím bylo do nabytých práv jejich zasaženo. Rozhodl-li žalovaný úřad přes to o po-

jistné povinnosti stěžovatelů a vyloučil-li je z povinnosti té, je rozhodnutí jeho nezákonné.

Dle názoru Nejvyššího správního soudu nelze odpověď na otázku, byl-li žalovaný úřad oprávněn vydati naříkané rozhodnutí, hledati v § 78 zák. pens., resp. v daném případě, kde jde o Slovensko, v § 78 nařízení ze dne 19. ledna 1923, č. 16 Sb. z. a n. Předpis ten podrobuje Všeobecný pensijní ústav, jeho zemské úřadovny, jakož i náhradní ústavy v §§ 65 a 66 uvedené, dozoru státní správy a vyhražuje dozor ten ministru soc. péče, pokud dle odst. 3 nebyly zřízeny k tomu cíli zvláštní orgány. Otázkou, zda ministr sociální péče může právní moci nabyvší výroky o pensijní povinnosti měniti, § 78 citovaného zákona vůbec se nezabývá. Z toho však dle názoru Nejvyššího správního soudu neplyne, že by takový zákrok žalovaného úřadu byl vyloučen, poněvadž nelze míti za to, že by výpočet toho, co ministr sociální péče jako dozorčí úřad nad Všeobecným ústavem pensijním, jeho zemskými úřadovnami a nad náhradními ústavy smí učiniti, bylo v odstavci 4 uvedeno taxativně. Odstavec 1 mluví o dozoru všeobecně a odstavec 4 upravuje zvláště určitý výsek této dozorčí činnosti, totiž dozírání nad hospodařením. Zodpovědění otázky svrchu položené, závisí dle názoru Nejvyššího správního soudu na zodpovědění otázky zcela všeobecně znějící, pokud totiž úřady správní mohou pravoplatná rozhodnutí vůbec měniti, a souvisí proto otázka ta těsně s otázkou významu právní moci pro obor práva veřejného. Otázka ta není v § 78 citovaného zákona pro obor pensijního pojištění specielně zodpovědčna.

Dle názoru Nejvyššího správního soudu platí ovšem zásadně i pro obor práva veřejného zásada právní moci rozhodnutí, upravujícího určitý právní poměr. To plyne již z toho, že i v řízení administrativním jsou opravné prostředky vázány lhůtou, a to nemělo by smyslu, kdyby pro obor práva veřejného zásada právní moci rozhodnutí nebyla uznávána. Ale na druhé straně je Nejvyšší správní soud ve shodě s dosavadní svou judikaturou (srovnej na př. Boh. č. 686) toho názoru, že zásada ta v oboru veřejného práva přece v jistém směru je modifikována a to potud, že ony právní poměry, jež nejsou ve shodě s kogentními předpisy zákona, třeba by se zakládaly na úředním výroku veškerém v právní moc nemohou býti na úkor úmyslu zákonodárcova perpetuovány, nemohou trvati navždy. Takové právní poměry mohou býti dozorčím úřadem z moci dozorčí změněny tak, aby oněm nutkavým předpisům zákona vyhovovaly. Ovšem vždy musí jíti o imperativní předpisy zákona rázu tak nutkavého, že nezbytně vyžaduje se toho, aby v zájmu veřejném byly provedeny přes to, že rozhodnutí předpisům těm se příčící nabylo právní moci.

Při řešení daného případu jde tedy o to, zdali právní poměr, založený pravoplatným výměrem zemské úřadovny v Bratislavě, jímž stěžovatelé uznáni byli povinnými pensijním pojištěním, odporuje nějakému předpisu rázu tak nutkavého, že by odstranění jeho jevilo se v zájmu veřejném nutným.

Zákon pensijní sleduje cíl, aby určitým zaměstnancům dostalo se výhod ze zákona toho vyplývajících a předpisuje, že osoby v § 1, odst. 1 uvedené, jsou pojištěním povinny a podle ustanovení tohoto zákona pojištěny. Kogentním předpisem zákona toho je tedy jistě, že všechny osoby, které spadají pod ustanovení § 1 pens. zák. (a nejsou dle § 2 z pojištění vyňaty), musí podle ustanovení tohoto zákona býti pojištěny. Tento předpis nesleduje jen zájmy oněch jednotlivců, nýbrž sleduje, jako všechny zákony rázu sociálně-politického, i zájmy veřejné. Kdyby tedy pravoplatným výrokem bylo uznáno, že osoba, která dle pensijního zákona pojištěním je povinna a pojištěna je, prohlášena byla za pojištění nepodléhající, nastal by stav, odporující nutkavým předpisům zákona, úmyslu zákonodárce i zájmu veřejnému, který zákonodárce měl na mysli a byl by dozorčí úřad

oprávněn i pravoplatné rozhodnutí zrušiti, resp. změniti.

To nelze však říci o případě daném, kde byly pensijní povinnosti pojistné podrobeny osoby, které nemají náležitosti § 1 pens. zák. Nebot, je-li osoba taková přece pensijnímu pojištění podrobena, není tu případu, o němž dalo by se tvrditi, že odporuje kogentnímu předpisu zákona, dle něhož určité osoby pojištěny jsou, a stran něhož by zájem veřejný vyžadoval, aby prolomena byla zásada o právní moci. Tu jde sice o rozhodnutí materielně nezákonné, jež však nabylo právní moci a z něhož i stěžovatelé nabyli práv, jichž mohli by býti zbaveni jen, kdyby, jak svrchu uvedeno, šlo o překročení takové kogentní normy, kde by zájem veřejný zákrok z moci úřední opravňoval.*)

Kogentní normou dle zákona pensijního je však jen, aby osoby vyhovující předpisu § 1 a nevyňaté dle § 2 byly pojištěny, a nikoli, že by dobrodiní toho nesměly se státi účastny i osoby jiné.

Tomu svědčí i úvaha, že zákon neprohlašuje pojištění osob, které předpisu § 1 nevyhovují, za neplatné. Tam, kde způsobem nutkavým zákonodárce chtěl označiti, že určité osoby pojištěny býti nesmějí, učinil tak výslovně, totiž v § 28, odst. 4, kde prohlásil dobrovolné pokračování v pojištění osob, které při zániku pojistné povinnosti byly již invalidní, za neplatné. Veřejný zájem pak vyžaduje jen, aby všecky osoby dle zákona toho pojištěním povinné, skutečně pojištěny byly; není ale proti zájmu veřejnému, podrobena-li pojištění osoba, dle zákona pojištění nepodléhající. V takovém případě jde snad o zájem zaměstnavatele, aby nemusel platiti příspěvky, ale ten zájem chrání zákon tím, že dává zaměstnavateli právo vznésti opravné prostředky. Takový soukromý zájem nedává úřadu právo a moc, měniti třeba nezákonné pravoplatné rozhodnutí.**)

Z uvedených důvodů shledal Nejvyšší správní soud, že žalovaný úřad nebyl oprávněn z moci svého dozorčího práva, rušiti pravoplatný výměr zemské úřadovny Všeobecného pensijního ústavu v Bratislavě, vyslovující, že stěžovatelé pensijnímu pojištění podléhají, a bylo proto naříkané rozhodnutí zrušeno pro nezákonnost.

(Nález ze dne 3. června 1927, č. 12078/27.)

Námitky proti výkazu nedoplatků premií v exekučním řízení. Naříkaným rozhodnutím bylo rozhodnuto v pořadí instancí o námitkách stěžovatelky ze dne 4. března 1924, které podala u zemské správy politické v Praze, když k návrhu zemské úřadovny I. všeobecného pensijního ústavu v Praze, okresní soud v Ústí nad Orlicí, povolil na základě výkazu nedoplatků ze dne 21. ledna 1924, mobiliární exekuci k vydobytí dlužných premií za dobu od 1. ledna 1919 do 31. května 1919.

Zemská správa politická v Praze, rozhodujíc o námitkách těch, viděla v nich jednak námitky podle § 75 odst. 3. zákona pensijního, ve znění cís. nařízení č. 138/14, směřující proti výkazu nedoplatků, jednak námitky proti vymáhanému nároku podle § 35 exekučního řádu. Posuzujíc je s obou těchto hledisk, shledala je nepřípustnými, a to 1. jako námitky

---

*) Neshoduje se s dosav. judikaturou: V G H. E. z 20./V. 1910, č. j. 4160, Budw. 7452 a z 28./XI. 1913, č. 11584, Budw. 9911.

**) Nález tento nebéře ani zřetele na dosavadní judikaturu vídeňského správního soudu, jež mnohem lépe hověla potřebám praktického života, ani na zákon č. 221 z r. 1924, který přece také v § 1 obsahuje kogentní předpis, že každý zaměstnanec, který není podroben pojištění podle právních předpisů o pens. pojištění, musí býti pojištěn podle zákona č. 221 z r. 1924.